ware dan profeet. Vandaar dat een Dienst des Woords voor den val de onmogelijkheid zelve is, en zich evenmin denken laat in den hemel.

Neen, de *Dienst van Gods Woord* wordt eerst uit de zonde geboren. Als de zonde komt, en de mensch *zijn* woord tegen *Gods* Woord zet, dán moet dat Woord Gods opzettelijk uitgeroepen; anders zou het verstommen en niemand zou het hooren noch het beluisteren.

Alzoo is het dan ook niet de mensch, die dezen *Dienst des Woords* instelt. Veeleer zou de mensch het Woord Gods willen uitroeien, opdat alleen zijn *menschelijk* woord eere mocht hebben. Neen, het is God zelf, die tot handhaving van zijn eigen eer als God, alsnu zijn Woord in die zondige wereld opzettelijk indraagt, en een Dienst bestelt en verordent, om zorg te dragen, dat dit Woord *niet* verstomme, maar rusteloos onder menschen uitga.

Wie alzoo tot dit heilig werk geroepen wordt, is een bestelde en geordende van 's Heeren wege, wiens roeping en taak het is, tegenover het woord van menschen, gelijk dit eigenlijk in een woord van Satan wortelt, over te stellen het *Woord van God*; en de menschen toe te leiden, dat ze aan dit Woord van hun God zich onderwerpen zullen en des menschen woord zullen laten varen.

Dezer dagen vonden we een pleidooi voor het vrij Hooger Onderwijs, waar men dit het allerminst zou verwacht hebben, t. w. in het Studenten weekblad *Minerva*.

Wel staat de heer Van Vredenburch, die in *Minerva* dit pleidooi voerde, lijnrecht tegen onze Vrije Universiteit over. Hij zegt er toch van:

> De Vrije Universiteit in de hoofdstad is een stichting, heeft geen effectus civilis aan de haar, o. i. ten onrechte onthouden, eventueele doctorstitels verbonden, maar.... het schoone ideaal wordt weder bedorven door drie leelijke woordjes achter haar naam: »Op gereformeerden grondslag." Wat dat feitelijk beteekent, is den lezers van *Standaard* en *Herant* niet onbekend; maar wat beteekent dat voor de wetenschap? Dat deze, en dus ook haar onderzoek en hare methode, afhankelijk zijn van het subjectief geloof van hoogleeraren en studenten. De opvatting is niet vrij meer, de objectiviteit is niet aanwezig, en de resultaten van een partijdig onderzoek, kunnen dan ook niet onpartijdig, d. i. wetenschappelijk zijn. Wanneer de waarheid op ieder gebied ons door bijzondere openbaring moet geworden, dan is een critisch onderzoek een dwaasheid, en is het lot van Galilei het voorland der wetenschappelijke geleerden, die echter ook tegenover de door bijzondere openbaring geïnspireerden zullen blijven roepen: »E pûr si muove!" Deze woorden toch zijn de historische noodkreet der vrije wetenschap tegenover geloofsdwang en kerkheerschappij.

Nu over deze van het subject losgemaakte objectiviteit zullen we met den heer Van Vredenburch thans maar niet in discussie treden. Zijn illusie zij hem voorshands gegund, om later bij diepere studie van den „weg der kennis" voor nuchterder inzicht plaats te maken.

Maar hoewel tegenstander van onze Vrije Universiteit, is toch ook hij van oordeel, dat het Hooger Onderwijs op vrijer terrein moet georganiseerd. Hij is met ons voor de vrije corporatie.

Hoor slechts:

> Vrij hooger onderwijs bepleiten wij, en wij voegen er bij aan vrije universiteiten, d. w. z. aan stichtingen met eigen fondsen, onafhankelijke lichamen in het Rijk, wier bestaan evenwel geregeld behoort te worden door een wet waarbij toezicht, wij zouden zeggen: van wege de Koningin, werd gewaarborgd, o. a. bij de benoeming van hoogleeraren. De effectus civilis zou daarbij geheel van den wetenschappelijken doctorstitel gescheiden moeten worden, gelijk in Duitschland het geval is; zoo zouden staatsexamens de bekwaamheid van den ambtenaar, academische examens de kennis van den jongen geleerde toetsen.

Wat thans van regeeringswege bestaat is ook in zijn oog onhoudbaar.

> Met name rusten de Nederlandsche Rijksuniversiteiten meer op een practischen, dan op een wetenschappelijken grondslag. »De studenten moeten voor de practijk gevormd worden." zegt men en deze opvatting is zoo ingevreten in de openbare meening, dat zelfs onder hoogleeraren stemmen opgingen, om in strijd met wat de wetenschap eischte, toch alleen op het practisch nut der academiestudie te letten. De effectus civilis aan vele doctorstitels verbonden heeft hun wetenschappelijke beteekenis benadeeld. Op juridisch gebied vroegen alle faculteiten in 1888, vragen thans ruim 100 studenten in Utrecht om hervorming ten hate der wetenschap van het doctoraal-examen. Het theoretisch staatsrecht is geen examenvak, en bijgevolg wordt er niet op gelet, dat deze tak in ons land aan de Rijksuniversiteiten slechts gedoceerdt wordt door professoren van dezelfde school; voor het conservatieve en kanonieke recht wordt men naar het buitenland, voor het antirevolutionaire naar de Vrije Universiteit verwezen.

Zijn denkbeeld is voorts dat geen enkele universiteit den *effectus civilis* voor zijn graden zal erlangen; maar een staatsexamen de qualificatie geven voor het ambt.

Men ziet er is vooruitgang in den stroom der gedachten.

Zelfs in de Engelsche *Fortnightly Review* wierd onlangs de bede geslaakt, dat we van onze moderne universiteiten toch mochten verlost worden, om terug te keeren naar de veel vrijer en internationale corporatiën, die toen de universiteiten pas opkwamen, hebben gebloeid.

Nog van onderscheidene kanten ontvingen we allerlei stukken over de huwelijksquaestie. Voor zooveel tijd en kracht gedoogt, dienen we daarop van advies. Maar in geen geval kunnen we nota nemen van ongeteekende stukken, eenvoudig wijl het ons dan niet mogelijk is, ons antwoord te adresseeren.

KUYPER.

Uit de Pers.

Wat Prof. Wielenga over het *Reglement* van *1869* zegt, is te merkwaardig om het onzen lezers niet voor te leggen.

Hij zegt er dit van:

»Dat het Reglement van 1869 nooit naar mijn hart is geweest heb ik nooit onder stoelen of banken gestoken. Zelfs zag ik er wat schuins tegen aan, toen het op de Synode te Groningen 1872 ter sprake werd gebracht.

Niet dat ik er toen alree *bepaald bezwaar en gevoor* inzag, maar toch kon ik er mij niet van heeler harte in vinden. Een Reglement, naast of onder Confessie en kerkenorde als *band ter aanknooping van betrekking met de Overheid*, had iets in, dat mij minder beviel, wijl de Geref. kerk geen anderen band van vereeniging kent dan de Confessie, of de Formulieren van Eenigheid.

Van daar ook, dat ik mij terzelfder vergadering terstond verzette tegen het maken van een Algemeen Reglement op de kerkelijke goederen.

Ik herinner mij nog levendig dat ik bij die gelegenheid ongeveer zei: Laat ons toch geen meer Algemeene Reglementen maken! Wij hebben nu (in dat van 1869) al een *Reglementairen band*, die de geheele kerk omvat. Laat er toch geen *financieele band* in een Reglement op de kerkelijke goederen bij komen.

Zelfs voegde ik er bij: Als het dien weg op moet, dan is een Independentische kerkregeering nog verkieselijker. Dan wordt de zelfstandigheid der gemeenten met hare kerkeraden ten minste gehandhaafd. Doch gelukkig behoeven wij tot deze niet onze toevlucht te nemen, maar houden wij ons aan de Presbyteriaansche kerkregeering met hare Confessie en Kerkenorde zonder heil in Algemeene Reglementen te zoeken.

Ook herinner ik mij nog altijd met genoegen, dat de vice president der Synode, onze tegenwoordige zendings director Ds. Donner, toen opstond om zijn instemming met die woorden te betuigen om hunne strekking nader aan te dringen, beter en krachtiger dan ik het vermocht.

Het Reglement op de kerkelijke goederen is gelukkig achterwege gebleven.

Het Reglement van 1869 is lang slapende gebleven, totdat het door bekende omstandigheden uit zijn sluimer is gewekt. En dat het, eenmaal wakker en aangewend in zijn steer, niet van kracht ontbloot is, is nog kortelings gebleken in het vonnis der Arrondissements-Rechtbank te Almelo in zake de quaestie te Rijssen.

Mijn innige wensch is dan ook, dat het Reglement van 1869, dat niet past in het kader eener Presb. kerkregeering en ook blijkens het zooeven gemoreerde vonnis voor de regeering der kerk gevaarlijke elementen bevat 1), door de werking der Presb. beginselen, die onder ons leven en gelukkig nog krachtig zijn, moge verdwijnen. Verdwijnen in dien zin, dat de gemeenten bij de Regeering bekend mogen staan *alleen* naar *Confessie en Kerkenorde*, natuurlijk met volkomene handhaving van het beeitsrecht c. a., gelijk ook door onze commissie in de Memorie van Toelichting is aangegeven.

Waarom dat niet zou kunnen, beken ik eerlijk niet te begrijpen. Ook naar Art 1 der Wet op de kerkgenootschappen kan een kerk verandering of wijziging brengen in »de bepalingen betreffende inrichting en bestuur."

Dien weg moet het m. i. op en dat niet ter wille van »de Doleerenden" maar krachtens onze eigene Presb. beginselen en in het belang der gemeenten zelve.

Overigens is mijn oordeel altijd nog gelijk ik mij vier jaren geleden, pag. 43 mijner Rectorale Rede heb uitgesproken. Alleen over de werking van dit Reglement in voorkomende gevallen oordeel ik, met het oog op zijn inhond na de gevallen beslissing te Almelo nog ongunstiger. Zelfs wordt in dat vonnis pag. 17 de Synodale Commissie met nadruk gekarakteriseerd als *een der blijvende instellingen* der Chr. Geref. kerk.

Of ik nu oordeel, dat daarom de Christel. Geref. kerk *krank is in den levenswortel* of *van het fondament is gegleden*? Geen haar van mijn hoofd dat daaraan zelfs denkt.

Ook weet ik niet, dat dit ooit door iemand is beweerd.

Voor jaren reeds heb ik getracht een dergelijke beschuldiging in zake hare verhouding tot de Confessie te weerleggen. En daarover denk ik nog »precies" gelijk.

Wel vrees ik dat het Reglement een roestvlek is, die misschien meer dan wij thans vermoeden ongemerkt invreet en op den duur schadelijk zal blijken voor een gezond kerkelijk leven, naar Presb. eisch.

»Ligt dus het fondament van de ordeningen onzer kerk naar eisch, daarmee beweren wij niet, dat er in het optrekken van het kerkelijk gebouw nooit een afwijking of ombuiging heeft plaats gehad." Dat woord in 1886 gesproken drukt nog mijn overtuiging uit.

En laten we toezien, dat we niet als kerk doen wat helaas! zelfs nog al eens menig Christen overkomt. In klagen over gebrek en ongelijkvormigheid is hij gul, maar zoodra ge hem wijst op een bepaald feit of een zonde met name dan .... springt hij op en klaagt over gebrek aan broederlijke liefde. Zoo zij het in dezen niet onder ons.

Reformata reformanda, dat wil zeggen: de Reformatie der kerk mag evenmin stilstaan of voor afgesloten worden verklaard als de persoonlijke Reformatie of de bekeering van de kinderen Gods, naar Zond. 33, van onzen Catechismus.

Dit nu is juist hetgeen, waarop ook wij steeds aandrongen.

Zelfs al ware er geen *Doleantie* ontstaan, dan nog zou de Christelijke Gereformeerde kerk om zichzelfs wille den zuurdeesem van dat reglement moeten uitzniveren.

Maar nu de Doleantie ontstond, en dit reglement *bovendien* nog aan de vereeniging der kerken in den weg staat, klemt deze eisch slechts te sterker.

o, Het is zoo licht gezegd: Ik zal u danken, zoo ge mij een fout aanwijst, en ze met een oprecht hart terstond herstellen.

Maar als het wezenlijk er op aankomt, om deze daad van Christelijke plichtsbetrachting te verrichten, dan duurt het, o, zoolang eer we over de bank heen zijn.

Zijn we er overheen, dan jubelt het verloste hart.

Maar eer het zoover komt, is de vindingrijkheid voor allerlei verontschuldiging zoo bijna *geniaal*.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned Geref. kerken.

Zoo de Heere wil, zal de samenkomst der Deputaten Synodi voor het examen naar art. VIII der Kerkenordening plaats hebben op Woensdag 1 April e.k. te Amsterdam.

Belanghebbenden worden uitgenoodigd hunne stukken enz. in te zenden aan den scriba der Deputaten, Dr. C. C. Schot, te Hardenberg, vóór 14 Maart e.k.

Namens Deputaten,
G. VAN GOOR, *h. t. pr.*

Bunschoten, d. 17 Feb. 1891.

SCHETTENS EN LONGERHOU. J. l. Zondag 8 Febr. was het voor de kerk alhier een dag die stemde tot lof en dank aan den Heere. Meende de leeraar, voor eenige jaren tot haar overgekomen, dat hij haar behoorde te dienen naar de reglementen, krachtens de organisatie 1816/52, en scheen hij niet overtuigd dat hij haar daardoor liet afglijden van het besliste beginsel dat tot gehoorzaamheid leidt aan Christus naar den eisch van Gods Woord, — thans mocht zij in haar midden tot den dienst des woords bevestigd zien den Eerw. heer C. Hoek, cand. aan de Vrije Universiteit, die niet aan den mensch, maar aan Christus als koning zijner kerk het hoogste gezag toekent. Als bevestiger trad op de consulent Ds. Nieborg van Exmorra, die tot tekst zijner leerrede koos Jes. 62: 6.

De bevestigde legde tot grondslag zijner intreerede, Hebr. 4: 16.

Stelle de Heere den jeugdigen dienaar, die in gehoondenheid aan Gods Woord, als gezant van Christuswege wenscht werkzaam te zijn, tot een rijken zegen voor heel de gemeente, opdat de breuke, die tusschen broeders en zusters is ontstaan moge worden geheeld, en de eere Gods en zijns Gezalfden, en Zions heil moge worden bevorderd.

Vergadering der classis Amersfoort op 11 Februari 1891, te Amersfoort.

Vertegenwoordigd waren 11 kerken met 21 keurstemmen.

Ds. I. Adriaanse opende de vergadering met gebed en het lezen van Jesaia 61.

Tot praeses werd Ds. M. J. Bouman en tot assessor Ds. L. Adriaanse gekozen; ouderl. H. C. E. Staverman fungeerde als scriba.

De notulen der vorige gewone en buitengewone vergadering werden gelezen en goedgekeurd.

Eerstens werd iemand onderzocht voor de toelating als oefenaar; doch kon, wegens onvoldoende kennis en helderheid in de behandelde vakken, niet worden toegelaten.

Daarna had de omvraag naar Art. 41 D. K. plaats.

In zake de vraag: bij welke kerk leden uit Blauwkapel, die met de reformatie wenschen mede te gaan, zich vooroopig onder kerkelijk opzicht kunnen stellen, werd Maartensdijk voor de leden uit »de Groene kan" en de Bildt voor die uit het overige gedeelte van Blauwkapel aangewezen.

Aan de kerk van Loenen werd geadviseerd een gekozen ouderling, tegen wiens benoeming bezwaren waren ingebracht, niet los te laten; maar de door den benoemde zelf vurig gewenschte wegneming dier bezwaren, (die tegen zijn zin nog bestaan, en welke hij nu weldra hoopt te zien opgelost) af te wachten, en hem alsdan nog te bevestigen.

De regeling der consulentschappen, alsmede de vaststelling van de som, door geëxaminеerd wordende candidaten te storten, werden tot de volgende Class. vergadering verdaagd.

Vervolgens deed Ds. Bouman rekening en verantwoording in zake de classicale kas en de vacatuurpenningen, over 1890.

Dezelve goedgekeurd zijnde, werd de quaestor onder dankbetuiging voor dezelve gedéchargeerd.

Een der kerken vroeg advies over een bij haar ingekomen mededeeling van een kerkeraadslid aangaande een lid der gemeente, die een kind had aangenomen, 't welk nog gedoopt moest worden; omtrent welk kind de mededeeler meent, dat de kerkeraad — alvorens het ten doop toe te laten — verplicht is te onderzoeken, of dat kind het kind van een bondgenoot is. De aannemer van het kind is van oordeel, dat de kerkeraad daartoe het recht mist. Na breedvoerige discussie over gestelde vragen bleek, dat de classis tot geene eindbeslissing kon en mocht komen en nam zij daarom de volgende motie aan: »De classe gehoord de vraag van een der kerkeraden, betreffende het doopen van een aangenomen kind, meent in deze zaak geene eindbeslissing te kunnen nemen, daar alleen eene Synode hierover uitspraak kan doen. Zij acht het echter wenschelijk, dat de aannemer van het kind, (de zaak in haar geheel gelaten) ter voorkoming van uitstel van den doop, voorloopig mededeelt aan den kerkeraad, of het kind een kind van een bondgenoot is, ja dan neen."

Naar aanleiding der vraag van den consulent voor Loenen, waar een lid, dat zich te Vreeland metterwoon gevestigd heeft, zijne attestatie moet inleveren en zijn kind laten doopen, werd de kerk van Loenen voorloopig als zoodanig aangewezen. Op de vraag van den kerkeraad van Westbroek, om vermindering der vacatuurpenningen, diende ten antwoord, dat men dit als punt van bespreking op het agendum voor de volgende classe kon plaatsen.

De kerk van Baarn achtte wenschelijk dat, ter betere openbaring van een beginsel van reformatie, te Eemnes een ouderling aanwezig ware, die dan in den kerkeraad van Baarn kon zitting hebben. Haar werd aangeraden te trachten ook een diaken te verkrijgen, wijl er dan een kerkeraad en dus feitelijk reformatie aanwezig was.

Ds. L. Adriaanse werd, tot de volgende classicale vergadering, als consulent voor Loenen gecontinueerd.

De afgevaardigden van N.-Loosdrecht vroegen voorziening in de bediening des Heiligen Avondmaals. Een der leeraren zeide hun die toe.

De classicale deputaten voor de gewone zaken, Dr. G. van Goor en Ds. I. Adriaanse, werden als zoodanig gecontinueerd.

Als datum voor de volgende vergadering werd, volgens huishoudelijk reglement, aangewezen Woensdag 13 Mei a.s.

Roepende kerk is Baarn.

De vergadering werd met dankgebed door den voorzitter gesloten.

H. C. E. STAVERMAN, *Scriba.*

1) Zoo werd de beschuldiging van een der partijen dat men zich tegenover haar niet gehouden had aan de Kerkenorde, door den rechter als zonder grond verworpen, (pag. 23 en 27 van het vonnis), wijl volgens het Reglement die Kerkenorde alleen behoeft gevolgd te worden »zooveel de omstandigheden het niet verhinderen" en dat dus »het Classicaal Bestuur bevoegd was de Kerkenorde van 1618 en 1619 niet te volgen, indien immers de omstandigheden verhinderden, dat deze orde worde gevolgd." Natuurlijk ter beoordeeling van »het Classicaal Bestuur." Ik vraag: hoe staat het dienovereenkomstig met de zelfstandigheid der Gemeenten met hare Kerkeraden?

Buitenland.

Engeland. Getuigenis van den heer Gladstone tegen de moderne critiek.

Men staat verbaasd, wanneer men de werkkracht van den meer dan 80jarigen staatsman Gladstone ziet. Niet alleen dat hij de leider is der Engelsche liberale partij, die veel overeenkomst heeft met onze anti-revolutionaire, maar het blijkt telkens, dat hij in staat is op zijn hoogen leeftijd de litteratuur van den dag te volgen. Zoo getuigde hij in een Engelsch tijdschrift tegen de verderfelijke strekking van het Engelsch boek, getiteld: *Robert Elsmere*, en scherpte zijn pen tegen de moderne critici van het Oude Testament. Zekerlijk gevoelt de grijsaard, dat hij geroepen is zijne stem te verheffen tegen de ondermijning van het Christelijk geloof, gelijk dit zoowel in de Episcopale, als in de dissentieerende kerken plaats grijpt, door mannen, die als herders en leeraars geroepen zijn het volk bij Gods Woord te houden. Zeker ziet hij het gevaar in, dat land en kerk dreigt door het optreden van mannen, die met het ontleedmes der z. g. critiek, de Schriften des Ouden Verbonds eene kunstbewerking doen ondergaan, die tot resultaat hebben moet, dat de Bijbel als eenige regel voor geloof en leven verworpen wordt.

Daar de aanvallen der critici zich niet enkel tot het Oude Verbond bepalen, maar ook gericht worden tot die des Nieuwen Testaments, heeft de heer Gladstone gemeend, ook daartegen te moeten getuigen. In een artikel in *The nineteenth century* komt hij op tegen den hoogleeraar Huxley, dien hij verwijt, dat hij door eene beschuldiging in te brengen tegen het verhaal van den Evangelist, in zake het varen van de duivelen in de kudde zwijnen in het land der Gadarenen, hij beschuldiging inbrengt tegen de handeling van den Heere Jezus zelven. Wijl de Evangelien een beeld ophangen van den Christus, is een aanval op de Evangelien voor een aanval op den persoon des Heeren te houden. Voor de tweede maal heeft de bejaarde staatsman over dit onderwerp een artikel geschreven, gelijk zijne opstellen in de laatste drie jaren tegen de aanmatigingen van de naturalistische critiek vele zijn. Wel een bewijs, dat de grijze staatsman in het opkomen van een heirleger van critici, in den geest van Baur en Wellhausen arbeidend, een groot gevaar voor het Engelsche volk ziet. Zelfs zijne tegenstanders moeten erkennen, dat de toon, dien Gladstone aanslaat, gunstig afsteekt bij dien welken de hoogleeraar Huxley deed hooren.

Dit neemt niet weg dat »de groote oude man", gelijk men hem in Engeland met voorliefde noemt, ook met groote energie als aanvoerder der liberale partij optreedt. Niet alleen is dit in het laatst van het vorige jaar gebleken, toen hij zijn staatkundige vriend Parnell, gewezen leider van de groep die voor Ierland eene zelfstandige regeering eischen, onder leiding van den Engelschen kroon, in het aangezicht wederstond en hem noopte als partijleider af te treden of althans zijn invloed te verminderen. Ook door dezer dagen in het parlement een wetsontwerp voor te stellen om de Roomschen in den Engelschen Staat gelijke staatkundige rechten te verleenen als de niet-Roomschen, komt hetzelfde aan den dag. Nog altijd zijn er in Engeland zekere ambten die men niet vervullen kan, wanneer men lid is der Roomsche kerk. Het wetsontwerp van den heer Gladstone wil nu, dat de Roomschen voor alle openbare ambten in aanmerking zullen kunnen komen. Hij beweerde dat er niet het minste bezwaar bestaat om een Jood, Mahomedaan, Hindoe, Materialist of Atheïst tot kanselier te maken, maar dat het onmogelijk is om een navolger van Thomas à Kempis en Gregorius de Groote tot het kanselierschap te verheffen.

Het bleek uit de discussiën dat toen R. Peel de gelijkstelling voor de wet van de Roomschen met andere Engelsche burgers doordreef, sommige ambten echter voor niet toegankelijk voor zonen van Rome werden verklaard, omdat de Engelsche overheid het patronaat uitoefent over de Engelsche Episcopale kerk, welke voor eene protestantsche gold, en het stuitend zou zijn voor de Episcopalen, indien zij de macht over hunne kerk uitgeoefend zagen door een Roomsche. Men zou zeggen, dan moet door de Liberale partij ook worden voorgesteld om het patronaat dat de Engelsche overheid nog altijd over de Episcopale kerk uitoefent, te doen vallen. Doch zoover is het nog niet; de geesten schijnen er niet rijp voor, althans niet in Engeland.

In Ierland waar de bevolking slechts voor een zesde deel tot de Episcopale kerk behoort, is het patronaat over die kerk reeds afgeschaft en daarmede zijn de voordeelen die zij uit de staatskas genoot voor haar verloren gegaan; in Wales waar het grootate deel der bevolking tot de dissenters overging, is een machtig geroep om de kerk van den invloed der staat te bevrijden; in Schotland is men daarmede niet minder werkzaam, doch in Engeland schijnt men daartoe nog niet te kunnen komen. Er gaan wel stemmen op, doch de tijd schijnt nog in het verschiet, dat de vrijmaking der Engelsche staatskerk op het program van actie der Engelsche liberale partij komt te staan.

Den 20sten Februari zal in het Engelsche Lagerhuis eene motie voorgesteld worden, waarbij vrijmaking der kerk van Wales geëischt wordt. De liberale vertegenwoordigers van Noord- en Zuid-Wales, die vijf zesde deelen van al de representanten van dat gewest vormen, hebben zich eenstemmig voor de motie verklaard; ook verwacht men dat de heer Gladstone er voor spreken zal. Ook in 1889 is eene dergelijke motie voorgesteld, maar kon nog geene meerderheid verwerven. Of het reeds dit jaar gelukken zal om de staatskerk van Wales te doen vallen, is zeer te betwijfelen. Doch valt ergens de onbillijkheid in het oog, dat eene kerk zoo goed als geheel onderhouden wordt op kosten van het algemeen, dan is het wel in Wales. De Episcopale geestelijkheid heeft er groote tractementen en de menigte is haar ontglipt.

Noord-Amerika. Een en ander over den eeredienst in de Presbyteriaansche kerken enz.

Dat de Amerikaansche Presbyteriaansche kerken in verval zijn blijkt in de eerste plaats uit het feit dat men er naar streeft om de confessie van Westminster in Remonstrantschen geest te veranderen. Schoon men voorloopig er niet in kan slagen om de vereischte meerderheid der classen nl. twee derden, te verkrijgen, om eene wijziging in het stuk der verkiezing tot stand te brengen, toch moet er eene wending in de geesten komen, wil men in Amerika er voor bewaard blijven, om het Remonstrantisme openlijk in de banier der kerken geschreven te hebben. Dat de Remonstrantsche zuurdeesem de kerken doortrokken heeft, blijkt ook o. a. in het op den achtergrond treden van het psalmgezang. De redacteur der Schotsche *Free Church* bezocht tijdens zijn verblijf in Amerika onderscheidene Presbyteriaansche kerken en verbaasde er zich over dat zelfs in een klein dorp van Californië waar slechts een kleine Presbyteriaansche gemeente in een zaaltje vergaderd is, men een orgel en een piano vond. Men is van meening dat dit bij een kerk hoort. Bedenkelijker is het dat men in de kerken van het Westen een deel van den dienst door een koor vier stemmige liederen met solo's laat zingen. Men doet dit om menschen te trekken, doch het zingen door de geheele gemeente wordt er niet door bevorderd, veelmeer op zijde gedrongen. Als de predikanten aan den gemeenten gezangen opgeven, dan zeggen zij er gewoonlijk bij dat twee of drie verzen moeten weggelaten worden. Het meest gebruikt gezangboek is dat van Dr. Charles Robinson van New-York, getiteld: »Geestelijke liederen." Deze liederenbundel bevat enkele psalmen, die van tijd tot tijd wellicht gezongen worden; doch de heer Walker hoorde er nooit een. Het is opmerkelijk, dat naarmate de Gereformeerde leer ingang vind of wordt tegengestaan, de psalmen al dan niet in eere zijn.

Toch is het nog zoover niet dat de psalmen geheel en al op zijde worden gezet bij den eeredienst, doch men gebruikt ze minder om ze te zingen. Men heeft namelijk in de Presbyteriaansche kerken ingevoerd, dat de gemeente op eenige voorgelezen woorden door den dienaar antwoordt. Men vindt dit in de Engelsche Episcopale kerk en ook in de Luthersche en Methodistische kerken van oudsher. Doch voor de Presbyteriaansche kerken is dit eene nieuwigheid. Voor het lezen van den dienaar en het antwoorden door de gemeente, gebruikt men gewoonlijk psalmen.

Over het algemeen is er over te klagen, dat de avond-godsdienstoefeningen slecht bezocht worden. Des namiddags wordt er in alle kerken Zondagsschool gehouden; nergens ter wereld is het Zondagsschoolwezen zoo ontwikkeld als in Amerika; hetgeen te verklaren is uit het feit, dat schoon op de openbare scholen Gods Woord gelezen wordt, deze toch geen Christelijk karakter dragen en het getal vrije Christelijke scholen zeer gering is. Daarom kan alleen des avonds eene tweede godsdienstoefening gehouden worden, en daar kan men de menschen niet hien krijgen. Zelfs wanneer leeraars of hooglecraren van grooten naam voorgaan, preeken zij des avonds voor een zeer klein gehoor.

Om hierin te voorzien neemt men de toevlucht tot buitengewone middelen. Sommigen preeken des avonds over onderwerpen die aan de orde van den dag zijn, om aldus sensatie te verwekken; anderen geven de avondgodsdienstoefening eenvoudig op, om des avonds meetings voor jongelieden te houden.

Opmerkelijk is het, dat haast in alle kerken kleeden op den vloer liggen, terwijl er ruime zalen bij gebouwd zijn om er Zondagschool in te houden. Bij de meeste kerken vindt men ook kamers voor den predikant, waarin bibliotheken gevonden worden. Deze kamers zijn *niet* bestemd voor vergaderingen van den kerkeraad, doch alleen voor den leeraar, opdat hij zich daarin zou kunnen afzonderen voor het opstellen zijner leerredenen. En daar men het noodig acht, dat de prediker te beschikken heeft over een goede boekerij, zoo draagt de gemeente er zorg voor, dat de studeerkamer is voerzien van een flinke bibliotheek, die natuurlijk het eigendom der kerk is en blijft.

In geen land is het vereenigingswezen zoozeer ontwikkeld als in N.-Amerika. Gelijk bekend is, waarschuwde de geunieerde Presbyteriaansche kerk hare leden voor het deelnemen aan geheime genootschappen, gelijk de vrijmetselarij — waartoe zelfs leeraars waren toegetreden. Maar andere vereenigingen worden door de kerken gesteund. Men heeft onder de Methodisten de Epworth-League, de broederschap van Andreas en Philippus, de koningsdochters, de vereeniging voor Christelijken ijver, en nog een dozijn meer. Aan die vereenigingen worden de beste krachten gewijd; doch het is zeer te betwijfelen, of dit wel aan de kerken ten goede komt. De kerken in Amerika kunnen, als zij hunne roeping verstaan, al hare beschikbare krachten zeer goed gebruiken, als men in aanmerking neemt dat jaarlijks tienduizenden landverhuizers van de Oude naar de Nieuwe wereld gaan. Bovendien vindt men nog 250,000 Indianen, die nog niet zijn geëvangeliseerd; er zijn 160,000 Mormonen, die wel schijnbaar de veelwijverij hebben opgegeven, doch dit slechts schijnen gedaan te hebben om hun grondgebied Utah onder de staten der Republiek opgenomen te krijgen; ook vindt men er 60,000 Chineezen en eindelijk 8,000,000 negers. Vooral in de Zuidelijke Staten van Amerika nemen de negers zeer toe, en men vraagt wat de toekomst voor deze landen opleveren zal, wanneer eenmaal de zwarte bevolking de blanke overtreft?

Dat dit groot gevaar oplevert, wanneer de zonen van Cham niet gebracht worden onder den invloed van Gods Woord, behoeft geen betoog. Er zijn reeds negerpredikers opgetreden, doch het is er nog ver van daan, dat de geheele negerbevolking zich door hen laat gezeggen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Wat wordt bedoeld met 2 Kon. 2 vs. 9.

Men leest daar:

»Het geschiedde nu als zij (Elia en Elisa overgekomen waren (aan de andere zijde der rivier de Jordaan) dat Elia tot Elisa zeide: Begeer wat ik u doen zal eer ik van u weggenomen worde. En Elisa zeide: dat toch twee deelen van uwen geest op mij zijn."

De profeet op het punt om Elisa en geheel deze aarde en zijn aardsche bediening te verlaten, wil niet zeggen: Ik heb de gaven, die gij wenscht in mijn macht; maar als Gods dienaar stel ik belang in u als mijn opvolger, en als Gods profeet doet de Heere wonderen door mij. De eer zij alleen aan God.

Elisa begeerde twee deelen van Elia's geest. Wat hij daarmede zeggen wil, is nu niet zoo gemakkelijk te zeggen.

Sommigen begrijpen het zoo, dat Elisa bedoelde: Elia, mijn vader of meester! Gij hebt vele leerlingen in de profetenscholen. Zij allen behoeven een deel van uw profetischen geest; maar mij, die als uw eerstgeborene ben en uw opvolger, geef mij *twee* deelen, dat is: een *dubbele mate* van dien Geest; geef mij dien daar gij een profeet Gods zijt en ik uw taak moet opnemen.

Anderen denken, dat Elisa bedoeld heeft Geef mij twee deelen in vergelijking van u zelf. Beschouw uw profetische gaven als één deel en dat ik er dan nog eens zooveel bij moge hebben.

Doch ook wordt het opgevat in dezen zin: twee deelen; dat is: tweeerlei profetische gaven